

ЕРЕЖЕ

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
«Әлкей Марғұлан атындғы Павлодар педагогикалық университеті» КеАҚ

«Әлкей Марғұлан атындағы
Павлодар педагогикалық университеті» КеАҚ
Академиялық кеңесінің шешімімен бекітілген
(2026 жылғы 21 сәуірдегі № 5 хаттама)

**«Әлкей Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті»
КеАҚ-да инклюзивті білім беруді ұйымдастыру туралы ереже**

Павлодар, 2026

Алғы сөз

1. Жұмыс тобымен ӨЗІРЛЕНДІ ЖӘНЕ ЕНГІЗІЛДІ

Жұмыс тобының жетекшісі – п.ғ.к., қауымдастырылған профессор Семёнова М.В.

2. ӨЗІРЛЕУШІЛЕР: Басқарма мүшесі – даму және студенттермен жұмыс жөніндегі проректор Ильясов С.К., жаратылыстану жоғары мектебінің тәрбие және әлеуметтік жұмыс жөніндегі вице деканы Кабдолов Ж.Р., «Орыс тілі және әдебиет» білім беру бағдарламасының жетекшісі Абзулдинова Г.К., ассоциированный профессор образовательной программы «Арнайы педагогика» білім білім бағдарламасының қауымдастырылған профессоры Хамитова Д.С.

3. ӨЗГЕРТІЛГЕН ЖӘНЕ ЖАҢАРТЫЛҒАН Жұмыс тобымен

Жұмыс тобының жетекшісі – п.ғ.к., қауымдастырылған профессор Семёнова М.В., доктор (PhD), Педагогика жоғары мектебінің «Арнайы педагогика» білім беру бағдарламасының оқытушы-зерттеушісі Алибаева Ж.Е., доктор (PhD), Гуманитарлық ғылымдар жоғары мектебінің «Шет тілі: екі шет тілі» білім беру бағдарламасының қауымдастырылған профессоры Ахметова А.Б., Жаратылыстану жоғары мектебінің «Химия» білім беру бағдарламасының аға оқытушысы Хасенова М.Т., академиялық офистің басшысы Жакиенова А.А., академиялық офисінің әдіскері Жуманова К.И.

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы инклюзивті білім беруді ұйымдастыру туралы ереже (бұдан әрі-Ереже) «Павлодар педагогикалық университеті» КеАҚ-да (бұдан әрі-Университет) ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін жоғары білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыру және сүйемелдеу тәртібін айқындайды.

1.2. Осы Ереженің күші курсқа, жоғары мектепке және оқыту нысанына қарамастан, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары бойынша ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға қолданылады.

1.3. Ереженің талаптары ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың білім беру үдерісін ұйымдастыруға және іске асыруға қатысатын университеттің барлық қызметкері үшін міндетті болып табылады.

2. Нормативтік сілтімелер

Осы Ереже НҚА, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің ішкі құжаттарына сәйкес әзірленді:

- «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңы (02.03.2026 жылға арналған өзгерістермен және толықтырулармен);

- «Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы» 2002 жылғы 11 шілдедегі №343 Қазақстан Республикасының Заңы (20.01.2026 жылға арналған өзгерістермен және толықтырулармен);

- Қазақстан Республикасының 2023 жылғы 20 сәуірдегі № 224-VII ҚРЗ «Қазақстан Республикасының Әлеуметтік кодексі» Заңы (12.03.2026 жылға арналған өзгерістермен және толықтырулармен);

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығымен бекітілген Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары (24.06.2024 жылға арналған өзгерістермен және толықтырулармен);

- «Қашықтықтан білім беру технологиялары бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 137 бұйрығына өзгеріс енгізу туралы ҚР Білім және ғылым министрінің 2021 жылғы 3 қарашадағы № 547 бұйрығы;

- «Қашықтықтан оқыту бойынша білім беру ұйымдарына қойылатын талаптарды және қашықтықтан оқыту бойынша және жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің білім беру бағдарламалары бойынша онлайн-оқыту нысанында оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 137 бұйрығы (21.05.2024 жылға арналған өзгерістермен және толықтырулармен);

- Қазақстан Республикасы ратификациялаған БҰҰ Мүгедектер құқықтары туралы 2015 жылғы 20 ақпандағы Конвенция;

- «Қазақстан Республикасында 2025 - 2030 жылдарға арналған инклюзивті саясат тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 30 желтоқсандағы № 1143 Қаулысы;

- Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің, «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында инклюзивті білім беру моделін енгізу және практикалық қолдану» ұлттық жоғары білім беруді дамыту орталығының әдістемелік ұсынымдары ғылым және жоғары білім саласындағы салалық кеңесте қаралып, мақұлданған. (2025 жылғы 22 шілдедегі № 2 хаттама);

- Университеттің ішкі нормативтік құжаттары.

3. Терминдер, анықтамалар, қысқартулар

3.1 Құжатта мынадай қысқартулар қолданылады:

- ЖЖОКБҰ – жоғары кәсіптік және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты ;

- ББ – білім беру бағдарламасы;
- ОПҚ – оқытушылар-профессор құрамы;
- ПС – пән силлабусы;
- ҚБТ – қашықтықтан білім беру технологиялар;
- ЕБҚ – ерекше білім беру қажеттіліктері;
- МШ – шектеулі мүмкіндіктер;
- КСО – Кедергісіз сәулет ортасы;

3.2 Ережеде мынадай терминдер мен анықтамалар қолданылады:

Қашықтықтан білім беру технологиялары – білім алушылар мен педагог қызметкерлердің жанама (қашықтықта) өзара іс-қимылы кезінде негізінен ақпараттық-телекоммуникациялық желілерді қолдана отырып іске асырылатын білім беру технологиялары.

Білім берудегі жеке көзқарас – білім алушылардың жеке айырмашылықтарын, олардың бастапқы дайындық деңгейін, материалды игеру қарқынын, мотивациясы мен жеке ерекшеліктерін ескеруді қамтамасыз ететін педагогикалық қызмет принципі.

Оқыту траекториясын дараландыру – оқыту процесінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушының жеке жоспарын құру мүмкіндігі.

Жеке оқу жоспары – нақты білім алушының ерекшеліктері мен білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, оның мазмұнын дараландыру негізінде білім беру бағдарламасын игеруді қамтамасыз ететін оқу жоспары.

Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерінің әртүрлілігін ескере отырып, барлық білім алушылар үшін білімге тең қолжетімділікті қамтамасыз ету.

Құзыреттілік – белгілі бір саладағы табысты қызмет үшін білімді, дағдыларды және жеке қасиеттерді қолдану мүмкіндігі.

Білім алушыларды компьютерлік тестілеу – компьютерлік техника құралдарын пайдалана отырып өткізілетін тестілеудің бір түрі.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар (балалар) – тиісті деңгейдегі білім алу және қосымша білім алу үшін арнайы жағдайларда тұрақты немесе уақытша қажеттіліктерді сезінетін адамдар (балалар).

Дайындау бағыты – бір кәсіби саладағы әртүрлі деңгейдегі білім беру бағдарламаларының жиынтығы.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушы (ЕҚБ) – бұл білім беру проблемалары арнайы жағдайлар жасауды, бағдарламаларды бейімдеуді, жеке тәсілдерді қолдануды, сондай-ақ табысты оқыту мен дамыту үшін қосымша ресурстарды пайдалануды талап ететін жалпы қабылданған нормадан асып түсетін жеке тұлға.

Бағалау құралдары – аралық және қорытынды аттестаттау кезеңінде, сондай-ақ жалпы білім беру бағдарламасы бойынша білім алушыларды қорытынды мемлекеттік аттестаттау кезеңінде пәндер бойынша оқыту нәтижелерін бағалауға, сондай-ақ нақты негізгі Кәсіптік білім беруді игеруді аяқтағаннан кейін білім алушыларды тиісті мемлекеттік білім беру стандартының талаптарына даярлау деңгейінің сәйкестігіне аттестаттау сынақтарына арналған бағалау және әдістемелік материалдар жиынтығы бағдарламалар.

Бейіні – жоғары кәсіптік білімнің/жоғары білімнің білім беру бағдарламасының кәсіптік қызметтің нақты түріне және (немесе) объектісіне бағытталуы.

Психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу – педагогтар мен мамандардың қызметі, оның барысында білім алушыны оның мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне сәйкес табысты оқыту және дамыту үшін әлеуметтік-психологиялық және педагогикалық жағдайлар жасалады.

Мүмкіндігі шектеулі бала (балалар) – белгіленген тәртіппен расталған туа біткен, тұқым қуалайтын, жүре пайда болған ауруларға немесе жарақаттардың салдарына байланысты тіршілік әрекеті шектелген, дене бітімі және (немесе) психикалық дамуы бұзылған он сегіз жасқа дейінгі бала (балалар).

ЕҚБ студенттерді сүйемелдеу – бұл психологиялық-педагогикалық, әдістемелік, әлеуметтік-тұрмыстық және әкімшілік қолдауды қамтитын, білім алуға тең қол жеткізу, академиялық табысқа жету, жеке тұлғаны дамыту және студенттердің ЕҚБ ЖОО-ның білім беру және әлеуметтік-мәдени ортасына толыққанды интеграциялануы үшін жағдайларды қамтамасыз ететін мақсатты және жүйелі ұйымдастырылған қызм.т. Сүйемелдеу пәнаралық өзара іс қимыл және білім беру процесін даралау қағидаттарында іске асырылады.

Білім алуға арналған арнайы жағдайлар – оқу, сондай-ақ арнайы, жеке дамытушы және түзету-дамытушы бағдарламалар мен оқыту әдістерін, техникалық, оқу және өзге де құралдарды, тіршілік ету ортасын, психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуді, медициналық, әлеуметтік және өзге де қызметтерді қамтитын жағдайлар, онсыз ерекше тұлғалардың (балалардың) білім беру

бағдарламаларын меңгеруі мүмкін емес білім беру қажеттіліктері, сондай-ақ мүмкіндігі шектеулі балалар.

4. Жалпы ережелер

4.1. Инклюзивті білім берудің мақсаты – Қазақстан Республикасының заңнамасына және инклюзивті білім беру қағидаттарына сәйкес сапалы жоғары білімге тең қолжетімділікті қамтамасыз ету, ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды табысты оқыту, әлеуметтендіру және кәсіптік дамыту үшін кедергісіз білім беру ортасын және жағдайлар жасау:

- мүмкіндіктер теңдігі;
- кемсітпеушілік;
- қол жетімділік;
- оқытуды дараландыру;
- жеке тұлғаның қадір қасиетін құрметтеу;
- құпиялық;
- серіктестік және ведомствоаралық өзара іс-қимыл.

4.2. Инклюзивті білім берудің міндеттері - ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды білім беру процесіне қосу және олардың мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарының талаптарына сәйкес жоғары білімнің білім беру бағдарламаларын игеруі және оларды әлеуметтендіру үшін қолайлы жағдайларды қамтамасыз ету.

Инклюзивті білім беру мәселелерін шешу мыналарды қамтиды:

- білім беру бағдарламаларының қолжетімділігін қамтамасыз ету;
- ЕҚБ бар адамдар үшін арнайы оқу жағдайларын жасау;
- психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуді қамтамасыз ету;
- инклюзивті білім беру ортасын дамыту;
- әлеуметтік бейімделуге және жұмысқа орналасуға жәрдемдесу;
- инклюзивті білім беру саласында ОПК құзыреттілігін дамыту.

4.3. Осы Ереже:

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар, оның ішінде мүмкіндіктері шектеулі тұлғаларды университетте оқытуды ұйымдастыру мәселелері;
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды оқыту үшін жағдай жасау бойынша университеттің құрылымдық бөлімшелеріне функцияларды бекіту;
- кәсіптік бағдар беру жұмысын, кәсіптік практиканы, жұмысқа орналастыруды және білім беру процесі мен денсаулық сақтауды кешенді сүйемелдеуді ұйымдастыруды қоса алғанда, ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды оқыту үшін жағдайлар жасау жөніндегі шаралар;
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды инклюзивті оқытудың ақпараттық-технологиялық базасын дамыту және қызмет көрсету;
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар үшін қашықтықтан білім беру технологияларын қолдана отырып іске асырылатын білім беру

бағдарламаларын дамыту және оларға қызмет көрсету;

- психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу, әлеуметтік-мәдени бейімделу, кедергісіз сәулет ортасын құру;

- инклюзивті білім беру саласындағы оқытушы-профессорлар құрамының біліктілігін арттыру, білім беру процесін кадрлармен, оның ішінде тиісті біліктілігі бар ғылыми-педагогикалық қызметкерлермен қамтамасыз ету;

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар үшін білім беру процесін бейімделген оқу-әдістемелік және материалдық-техникалық қамтамасыз етуді әзірлеу.

4.4 Білім алушылардың денсаулық жағдайы, мүгедектігі және ерекше білім беру қажеттіліктері туралы мәліметтер құпия ақпаратқа жатады және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес оқытудың арнайы жағдайларын ұйымдастыру, білім беру процесін сүйемелдеу және қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында ғана пайдаланылады.

5. Университетте инклюзивті білім беруді ұйымдастыру

Инклюзивті білім беру ұйымының негізгі бағыттарына мыналар жатады:

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар талапкерлермен кәсіби бағдар беру жұмысы;

- білім беру процесін психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу және ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдардың денсаулығын сақтау;

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды инклюзивті оқытудың ақпараттық-технологиялық базасын дамыту және қолдау;

- ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар үшін қашықтықтан білім беру технологияларын қолдана отырып іске асырылатын білім беру бағдарламаларын дамыту және қолдау;

- әлеуметтік-мәдени даму және интеграция, ерекше білім беру қажеттіліктері бар түлектерді жұмысқа орналастыруға жәрдемдесу;

- кедергісіз сәулет ортасын құру;

- профессор-оқытушы құрамының біліктілігін арттыру (ерекшеліктері бар адамдардың психофизикалық даму ерекшеліктері туралы, оқу ақпаратын «қабылдау-беру», оқытудың арнайы техникалық құралдарын қолдану және т. б. ерекшеліктері туралы білімді жетілдіру мақсатында, сондай-ақ білім беру процесін кадрлармен, оның ішінде тиісті біліктілігі бар ғылыми-педагогикалық қызметкерлермен қамтамасыз ету;

6. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар талапкерлермен кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастыру

6.1. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар талапкерлермен кәсіптік бағдар беру жұмысын ұйымдастыру Маркетинг және қабылдау кеңсесіне, ЖМ декандарына, білім беру бағдарламаларының басшыларына жүктелген.

6.2. Талапкерлердің осы санатымен кәсіптік бағдарлау жұмысының негізгі

нысандары: ерекше білім беру қажеттіліктері бар талапкерлердің кәсіптік бағдарлануы, ерекше білім беру қажеттіліктері бар талапкерлердің, атап айтқанда, ЕБҚ бар талапкерлер үшін түсу сынақтарын сүйемелдеу болып табылады.

6.3. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар талапкерлердің кәсіби бағдарлануы оларда саналы және барабар кәсіби өзін-өзі анықтауды қалыптастыруға бағытталған және денсаулық жағдайына, жеке оңалту бағдарламасында көрсетілген ұсынымдарға, өзінің мүдделеріне, бейімділігі мен қабілеттеріне сәйкес ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар үшін қолжетімді бір немесе бірнеше білім беру бағдарламаларын таңдауға бағытталған.

6.4. Қабылдау қағидаларына сәйкес, ерекше білім беру қажеттіліктері бар талапкерлерге түсу сынақтары кезінде келесідей арнайы жағдайлар жасалады: техникалық құралдармен қамтамасыз ету; ассистент (көмекші) қолдауымен түсу сынақтарын сүйемелдеу; сынақ уақытын ұзарту; қысқа әрі кезең-кезеңімен берілетін нұсқаулықтарды пайдалану; тапсырмаларды дауыстап оқып беру және өзге де қажетті көмек түрлерін ұсыну.

7. Білім беру процесін кешенді сүйемелдеу және денсаулық сақтау

7.1 Университетте ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың білім беру процесін кешенді сүйемелдеу және денсаулығын сақтау мәселелері қызметтің тиісті бағыттары мен университеттің құрылымдық бөлімшелерінің басшыларына жүктеледі.

7.2 Білім беру процесін кешенді сүйемелдеу және ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдардың денсаулығын сақтау медициналық-әлеуметтік сараптама, психологиялық-медициналық-педагогикалық консультация ұйымдарының ұсынымдарын және білім алушының жеке білім беру қажеттіліктерін ескере отырып жүзеге асырылады. Сүйемелдеу білім беру процесіне біріктірілген және оның мақсаттарымен, мазмұнымен, ұйымдастырылуымен және оқыту әдістерімен анықталады.

Кешенді сүйемелдеу құрамына білім алушыларды ұйымдық-педагогикалық, психологиялық-педагогикалық, медициналық-сауықтыру және әлеуметтік сүйемелдеу, сондай-ақ университетте толерантты әлеуметтік-мәдени орта құру кіреді.

7.2.1 Оқытудың және сүйемелдеудің арнайы жағдайларын ұйымдастыру үшін ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушы не оның заңды өкілі әлеуметтік қолдау кеңсесіне ерекше білім беру қажеттіліктерінің болуын растайтын құжаттарды ұсынады.

7.2.2 Ұсынылған құжаттар негізінде білім алушының жеке білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, қажетті сүйемелдеу шаралары мен оқытудың арнайы шарттары айқындалады.

7.3 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды ұйымдық-

педагогикалық сүйемелдеу академиялық күнтізбеге, оқу жоспарына және жеке оқу жоспарларына (ПОӘК бейімдеуді қоса алғанда) сәйкес білім беру бағдарламасын игеруді қамтамасыз етуге және сүйемелдеуге бағытталған және қажет болған жағдайда мыналарды қамтиды:

- сабаққа қатысуды бақылау;
- өздік жұмысты ұйымдастыруға көмек;
- жеке консультациялар ұйымдастыру;
- аралық аттестаттау нәтижелері бойынша үлгерімді ағымдағы бақылау;
- ОПҚ, Университеттің басқа қызметкерлері мен ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың өзара іс-қимылын түзету;
- көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыру үшін ОПҚ және университеттің басқа да қызметкерлеріне ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың психофизикалық ерекшеліктері бойынша кеңес беру;
- ОПҚ және қызметкерлер үшін біліктілікті арттыру және қайта даярлау курстарын өткізу.

Сүйемелдеудің бұл түрі ЖМ декандарына, ББ жетекшілеріне, академиялық офиске, тіркеуші офисіне, студенттерге қызмет көрсету орталығына, мансап және практика орталығына, құзыреттер және үздіксіз білім беру орталығына, халықаралық ынтымақтастық офисіне, студенттермен әрекеттестік офисіне, әлеуметтік қолдау офисіне жүктелген.

7.4 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу оқу материалын игеруде, қарым-қатынаста, әлеуметтік бейімделуде проблемалары бар білім алушылар үшін жүзеге асырылады және білім алушының жеке басын зерделеуге, дамытуға және түзетуге, оның психодиагностикалық рәсімдердің, психопрофилактиканың көмегімен кәсіби қалыптасуына, жеке жетістіктерін ынталандыруға бағытталған.

Сүйемелдеудің бұл түрі психологиялық қолдау орталығына, студенттермен өзара іс-қимыл офисіне жүктелген.

7.5 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды медициналық-сауықтыру сүйемелдеуі олардың денсаулығын сақтауға, бейімделу әлеуетін дамытуға, оқу процесіне бейімделуге бағытталған іс-шараларды қамтиды.

Сүйемелдеудің бұл түрі университеттің медициналық орталығына жүктелген.

7.6 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды әлеуметтік сүйемелдеу білім беру процесін кешенді сүйемелдеу шараларын қамтиды, оның ішінде:

7.6.1 Тұрмыстық проблемаларды, жатақханада тұруды, әлеуметтік төлемдерді, материалдық көмек бөлуді, стипендиялық қамтамасыз етуді, медициналық орталықтың қызметтерін ұсынуды қоса алғанда, білім беру процесіне ілеспе және оларды әлеуметтік қолдауға бағытталған іс-шаралар.

Сүйемелдеудің бұл түрі әлеуметтік қолдау Кеңсесіне жүктелген.

7.6.2 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың «дене

шынықтыру» пәнін меңгеруінің ерекше тәртібін белгілеу. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін бейімделген дене шынықтыру сабақтары арнайы медициналық топтарда жүзеге асырылады.

Сүйемелдеудің бұл түрі өнер және спорт жоғары мектебіне жүктелген.

7.7 Студенттік волонтерлікті ұйымдастыру. ЖОО-ның Әлеуметтік ортасында бейімдеуде ЕБҚ бар студенттерге қолдау көрсету және көмек көрсету. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың әлеуметтік бейімделуіне және ықпалдасуына жәрдемдесу мақсатында университетте топ білім алушылары, студенттік тәлімгерлер және еріктілер бірлестіктерінің мүшелері жүзеге асыратын еріктілерді сүйемелдеу ұйымдастырылуы мүмкін. Волонтерлік сүйемелдеу оқу процесінде және университеттің қоғамдық өміріне қатысу кезінде ұйымдастырушылық, ақпараттық және әлеуметтік қолдау көрсетуді қамтиды.

Сүйемелдеудің бұл түрін білім беру бағдарламасының жетекшісі, топ кураторы, студенттермен әрекеттестік офисі, әлеуметтік қолдау офисі және студенттік өзін-өзі басқару органдары үйлестіреді.

7.7.1 Бірінші курс білім алушыларының әлеуметтік және академиялық бейімделуі.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар бірінші курс студенттері үшін университеттің білім беру және әлеуметтік-мәдени ортасына сәтті енгізуге бағытталған әлеуметтік және академиялық бейімделу бойынша іс-шаралар ұйымдастырылуы мүмкін.

Сүйемелдеудің бұл түрін білім беру бағдарламаларының жетекшілері, академиялық топтардың кураторлары, студенттермен өзара іс-қимыл Кеңесі және психологиялық қолдау орталығы үйлестіреді.

7.8 Кәсіптік практикадан өту және одан әрі жұмысқа орналасу үшін білім беру ұйымдарымен байланыс. Сүйемелдеудің бұл түрі білім беру бағдарламаларының басшыларына және мансап және практика орталығына жүктелген.

8. Инклюзивті білім берудің ақпараттық-технологиялық базасын дамыту және қызмет көрсету

8.1. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды инклюзивті оқытудың ақпараттық-технологиялық базасын дамыту және сүйемелдеу мәселелері цифрландыру және жасанды интеллект кеңсесіне, тіркеуші кеңсесіне, әлеуметтік қолдау офисіне жүктелген.

8.2. Ақпараттық-технологиялық базаны дамыту ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдардың әртүрлі санаттарындағы білім алушылар үшін материалдық-техникалық құралдарды пайдалануды көздейді.

8.3. Қашықтықтан білім беру технологияларын қолдана отырып білім беру бағдарламаларын іске асыру кезінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға электрондық білім беру ресурстарына қолжетімділікті, оқу

сабақтарының жазбаларын, қашықтықтан консультацияларды, оқу тапсырмалары мен бағалау іс-шараларының жекелеген түрлерін орындау уақытын ұлғайтуды, сондай-ақ білім алушының жеке білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзге де жағдайларды қоса алғанда, оқытудың арнайы шарттары берілуі мүмкін.

8.4. Есту қабілеті бойынша ЕБҚ бар білім алушылар үшін дыбысты сымсыз беру жүйелері, дыбысты күшейтуге арналған техникалар, бейнетехника, мультимедиялық техника және есту қабілеті бұзылған адамдар үшін қол жетімді нысандарда ақпарат берудің басқа да құралдары сияқты сурдотехникалық құралдарды қолдану көзделеді.

8.5. ЕББҚ бар білім алушылар үшін көру қабілеті нашар адамдар үшін сайттың балама нұсқасы, қалдық көруді күшейтудің техникалық құралдарын және көрнекі ақпаратты аудио және тактильді сигналдарға және қол жетімді нысандарда ақпарат берудің басқа құралдарына түрлендіру құралдарын қолдану көзделеді.

8.6. Тірек-қимыл функциясы бұзылған ЕБҚ бар білім алушылар үшін тиісті бағдарламалық қамтамасыз етумен арнайы компьютерлік техниканы, оның ішінде экрандық пернетақта сияқты операциялық жүйелердің арнайы мүмкіндіктерін және ақпаратты енгізудің баламалы құрылғыларын қолдану көзделеді.

8.7. Ыңғайлы білім беру ортасын құру үшін қажетті техникалық құралдармен жабдықталған инклюзивті білім беру кабинеттері жұмыс істейді.

9. Қашықтықтан білім беру технологияларын қолдана отырып іске асырылатын білім беру бағдарламаларын дамыту және оларға қызмет көрсету (университеттің онлайн-оқыту порталы)

9.1. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін қашықтықтан білім беру технологияларын қолдана отырып іске асырылатын білім беру бағдарламаларын дамыту және сүйемелдеу мәселелері академиялық кеңсеге, тіркеуші кеңсесіне және цифрландыру және жасанды интеллект Кеңсесіне жүктелген.

9.2. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды оқыту кезінде қашықтықтан білім беру технологияларын қолданудың басты артықшылығы азаматтардың осы санаттарын оқыту траекториясын даралау мүмкіндігі болып табылады. Қашықтықтан білім беру технологиялары ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушының тек ОІПҚ-мен ғана емес, білім беру қызметі процесінде басқа білім алушылармен де қарым-қатынасын тиімді қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

9.3. Online-оқытудың білім беру порталын әзірлеу білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар мен талапкерлердің ең көп санының қажеттіліктеріне жауап беру мүмкіндігін ескере отырып жүзеге асырылады. Порталда орналастырылатын ақпарат web-

контенттің қолжетімділігін қамтамасыз ету стандартына сәйкес келеді.

9.4. ЕБҚ бар білім алушылар үшін оқу материалдарын әзірлеу және бейімдеу мазмұнды қабылдау және ұсыну мүмкіндіктерін ескере отырып, әртүрлі нысандарда – визуалды, аудиалды түрде жүзеге асырылады. Өзірленіп жатқан, мәтіндік емес мазмұн мүмкіндігінше деректер мен құрылымды жоғалтпай, пайдаланушылардың әртүрлі санаттары үшін ыңғайлы балама пішіндерге айналады. Мәтінді масштабтау мүмкіндігі, экрандық пернетақтаны қолдану мүмкіндігі қарастырылған.

9.5. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін білім беру процесінде online - және offline-сабақтарды ұйымдастырудың әртүрлі нысандары, оның ішінде виртуалды дәрістер, чаттар, форумдар шеңберінде пәнді (модульді) игеру мәселелерін талқылау, білім беру процесінің барлық қатысушыларын оқытылатын пәндер бойынша белсенді жұмысқа қосу мүмкіндігімен жобалық қызмет технологияларын қолдана отырып бірлескен жұмыстарды орындау пайдаланылады пәнді (модульді) меңгеру барысында.

10. Әлеуметтік-мәдени оңалту, кәсіптік практикаларды ұйымдастыру және түлектерді жұмысқа орналастыруға жәрдемдесу

10.1. ЕБҚ бар студенттерді әлеуметтік-мәдени оңалту мәселелері студенттермен өзара әрекеттесу кеңсесіне, әлеуметтік қолдау кеңсесіне, халықаралық ынтымақтастық кеңсесіне жүктеледі.

10.2. Кәсіби практиканы ұйымдастыру және жұмысқа орналасуға жәрдемдесу мәселелері мансап және практика орталығына жүктелген.

10.3. Кәсіптік практикадан өту университет жасаған тиісті шарттар негізінде де, білім алушылардың тиісті ұйымдармен жеке шарттары бойынша да іске асырылады

10.4. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды жұмысқа орналастыруға жәрдемдесу жөніндегі іс-шаралар халықты жұмыспен қамтудың мемлекеттік орталықтарымен, коммерциялық емес ұйымдармен, қоғамдық ұйымдармен және ерекше қажеттіліктері және мүгедектері бар адамдарға арналған қоғамдармен, кәсіпорындармен және ұйымдармен өзара іс-қимыл жасай отырып жүзеге асырылады.

10.5. ЕБҚ бар білім алушылар үшін білім беру бағдарламалары шеңберінде енгізілетін бейімдеу пәндерінің (модульдерінің) бағдарламаларында түлектерді жұмысқа орналастыруға даярлау көзделеді, әлеуметтенудің келесі кезеңі алынған білімді, іскерлікті, дағдыларды, қалыптасқан құзыреттерді толық ашуға және практикада қолдануға тікелей байланысты.

10.6. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар түлектерді жұмысқа орналастыруға жәрдемдесудің негізгі нысандары: жоғары курс білім алушыларының презентациялары мен жұмыс берушілерімен кездесулері, білім алушылар мен түлектердің жұмысқа орналасу мәселелері бойынша жеке және топтық консультациялары, шеберлік сыныптары мен тренингтер болып

табылады.

11. Физикалық кедергісіз сәулет ортасын құру және білім беру процесінде қолдау

11.1. Университетте физикалық кедергісіз сәулет ортасын құру мәселелері инфрақұрылым қызметіне, мемлекеттік сатып алу бөліміне, цифрландыру және жасанды интеллект офисіне жүктелген.

Физикалық кедергісіз архитектуралық ортаға ЕБҚ бар білім алушылардың оқу корпустары мен үйлеріне (пандустар, көтергіштер, арнайы бекітілген қоршаулармен жабдықталған кіреберістері бар оқу корпустары, нашар көретін білім алушылар үшін қозғалыс бағытын (түсу, көтерілу) көрсете отырып, қоршаулардағы жапсырмалар және т.б.) кіру жатады.

11.2. Кедергісіз сәулет ортасын құру мәселелерін пысықтау кезінде ЕБҚ (есту, көру, тірек-қимыл аппараты бұзылған) бар білім алушылардың әртүрлі санаттарының қажеттіліктері ескеріледі.

11.3. Университет мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың кедергісіз, қауіпсіз және ыңғайлы жүріп-тұруына жағдай жасау, қозғалыс жолдарының қолжетімділігін қамтамасыз ету, ақпараттық-навигациялық қолдау құралдарын орналастыру, баспалдақтарды пандустармен немесе көтергіш құрылғылармен қайталау, баспалдақтар мен пандустарды тұтқалармен жабдықтау, есіктер мен баспалдақтарды қарама-қарсы бояу, университет ғимараттары мен құрылыстарына қолжетімділікті қамтамасыз ету бойынша іс-шаралар өткізеді. ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдардың автокөлік құралдарын тұраққа қою.

11.4. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін білім беру бағдарламаларын іске асыру көзделетін аудиториялар денсаулықты бұзудың әрбір түрі бойынша 1-2 орынды жабдықтау мүмкіндігін көздейді, бұл арбаның кіреберісі мен бұрылуын ескере отырып, аймақтың көлемін бір орынға ұлғайтуды, үстелдер арасындағы өту жолының ұлғайтуды, екі орындық үстелдерді бір орындыққа ауыстыруды көздейді. Жалпы жағдайда, оқу аудиториясында терезенің жанындағы және ортаңғы қатардағы бірінші үстелдер көру және есту бойынша ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың, ал есік алдындағы қатарда – кресло-арбада қозғалатын ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар үшін орналасуын көздейді.

11.5. Ғимараттарға жоспарлы жөндеу жүргізу кезінде ұтқырлығы төмен білім алушылар үшін қолжетімді дәретхана кабинасы бар, ең аз дегенде бір санитариялық-гигиеналық үй-жай көзделеді, жиналмалы тірек штангалар, тұтқалар, бұрылмалы немесе жиналмалы орындықтар орнатылады.

11.6. Университеттің кешенді ақпараттық жүйесі ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды бағдарлау және навигациялау үшін көрнекі, дыбыстық, тактильді ақпаратты көздейді.

11.7. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды сигнал беру

және құлақтандыру жүйесі көрнекі, дыбыстық және тактильді ақпаратты қамтамасыз етуді көздейді.

11.8. Студенттердің үйлерінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдардың тұруына арналған, кіру аймағының үй-жайларымен және басқа да пайдаланылатын үй-жайлармен ыңғайлы өзара байланыста қамтамасыз етілген тұрғын үй-жайлар, сондай-ақ білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып бейімделген санитариялық-гигиеналық үй-жайлар көзделеді.

12. Білім беру процесін университеттің профессор-оқытушы құрамымен және басқа да біліктілік құрылымдарының мамандарымен қамтамасыз ету

12.1. Білім беру процесін тиісті біліктілігі бар кадрлармен қамтамасыз ету мәселелері ЖМ декандарына, ББ жетекшілеріне, білім беру процесін ұйымдастыруға және іске асыруға тартылған университеттің кеңселері мен орталықтарының басшыларына жүктелген.

12.2. Білім алушылардың әртүрлі ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, инклюзивті білім беру саласындағы психологиялық-педагогикалық және әдістемелік құзыреттерді қалыптастыру және дамыту мақсатында құзыреттер және үздіксіз білім беру орталығы ОПҚ және университет орталықтары, бөлімдері мен кеңселері мамандарының біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастырады.

13. Бейімделген білім беру бағдарламаларын және оқу-әдістемелік қамтамасыз етуді әзірлеу

13.1. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін бейімделген білім беру бағдарламаларын әзірлеу және оқу-әдістемелік қамтамасыз ету мәселелері ЖМ декандарына, ББ жетекшілеріне және профессор-оқытушы құрамына жүктелген.

13.2. Ереженің осы бөлімінде қарастырылған мәселелерге оқыту әдістерін таңдау, ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғаларға арналған мамандандырылған білім беру ресурстарын ұсыну, кәсіби тағылымдамадан өтудің арнайы рәсімдері, «Дене шынықтыру» пәнін меңгеру, білімді үздіксіз бағалау нысандары, аралық және қорытынды мемлекеттік аттестациялар, қажет болған жағдайда жеке оқу бағдарламалары мен жеке оқу кестелерін әзірлеу кіреді.

13.3. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін оқыту әдістерін таңдау пәндердің мазмұнымен, ОПҚ-ның кәсіби даярлық деңгейімен, оқу-әдістемелік және материалдық-техникалық қамтамасыз етумен, ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың оқу ақпаратын қабылдау мүмкіндіктері мен ерекшеліктерімен айқындалады. Оқытудың әлеуметтік-белсенді және рефлексивті әдістерін, әлеуметтік-мәдени бейімделу және оңалту технологияларын басқа білім алушылармен толыққанды тұлғааралық қарым-қатынас орнатуға, оқу топтарында қолайлы психологиялық климат құруға

көмектесу мақсатында қолдану ұсынылады.

13.4. Арнайы білім беру қажеттіліктері бар адамдарға көру және есту сияқты әртүрлі форматтағы оқу материалдарының қолжетімділігі ескеріле отырып, мамандандырылған білім беру ресурстары беріледі.

13.5. Арнайы білім беру қажеттіліктері бар студенттерге арналған кәсіби тағылымдама орындары олардың қажеттіліктеріне және тағылымдамалық жабдықтардың қолжетімділігіне қарай таңдалады. Жеке оңалту бағдарламасында көрсетілген медициналық-әлеуметтік сараптаманың ұсынылған жағдайлары мен жұмыс түрлеріне қатысты ұсынымдары ескеріледі. Кәсіби тағылымдамалар кезінде студенттер тиісті бейіні бар білім беру мекемелеріне жіберіледі. Мысалы, соқыр және нашар көретін, саңырау және нашар еститіндерге арналған мектеп-интернаттар және т.б.

Арнайы білім беру қажеттіліктері бар студенттің жеке өтініші негізінде тағылымдамалар университет кафедраларында (мысалы, ғылыми-зерттеу орталықтарында, колледждерде, зертханаларда және т.б.) өткізілуі мүмкін.

Қолданыстағы тағылымдама бағдарламаларынан басқа, білім беру бағдарламасы саласында кәсіби тағылымдамадан өту үшін арнайы білім беру қажеттіліктері бар студенттерге арналған жеке, бейімделген тапсырмалар әзірленуде.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін аттестаттауды өткізу нысаны жеке психофизикалық срекшеліктерін ескере отырып (ауызша, жазбаша қағазда, жазбаша компьютерде, тестілеу нысанында және т.б.) белгіленеді.

13.7. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың білімін ағымдағы бақылауды, аралық және қорытынды мемлекеттік аттестаттауды жүргізу ерекшеліктері ЖОО-да білім беру процесін ұйымдастыруды және қамтамасыз етуді регламенттейтін ішкі нормативтік-құқықтық актілерде, сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесінің құжаттарында көрсетілген.

13.8. Білім алушылардың білім беру бағдарламасын меңгеру дәрежесін бағалауға және білім беру бағдарламасының мақсаты мен нәтижелеріне қол жеткізуге, аттестаттауды (оның ішінде мемлекеттік) өткізу нысандарын таңдауға және білімді бақылауға мүмкіндік беретін, қажет болған жағдайда бағалау құралдарының мамандандырылған қорларын құру, жауаптар дайындауға қосымша уақыт беру, арнайы техникалық құралдарды қолдану, ассистентті тарту.

13.9. Жеке оқу жоспарлары бойынша оқыту білім алушылардың басқа санаттарымен қатар ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар үшін көзделген.

14. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың білім беру қажеттіліктерін қамтамасыз ету

14.1 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың білім беру қажеттіліктерін қамтамасыз ету мәселелері студенттермен өзара іс-қимыл кеңсесіне, жоғары мектептер мен білім беру бағдарламаларына жүктелген.

14.2 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың білім беру қажеттіліктерін қолдау шараларына білім беру бағдарламаларын табысты игеру, кәсіптік құзыреттіліктерін дамыту, білім алушылардың әлеуметтік бейімделуі мен тұлғалық дамуы үшін жағдайлар жасауға бағытталған оқу, оқудан тыс, ғылыми және өзге де іс-шаралар жатады.

14.3 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін білім беру процесі білім алушылардың жеке білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына, Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына және университеттің ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес ұйымдастырылады.

14.4 Оқу-әдістемелік материалдар, электрондық білім беру ресурстары және бағалау құралдары қажет болған жағдайда білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін және білім беру ортасының қолжетімділік қағидаттарын ескере отырып бейімделеді.

14.5 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға үлгерімге ағымдағы бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау жүргізу кезінде оқу және бақылау материалдарын ұсыну нысанын бейімдеуді, тапсырмаларды орындау уақытын ұлғайтуды, жеке кеңес беруді және оқу нәтижелерін объективті бағалауды қамтамасыз ететін өзге де шараларды қоса алғанда, арнайы жағдайлар берілуі мүмкін.

15. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды әлеуметтік қолдау

Университет ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларға және мүгедек адамдарға университеттің ішкі нормативтік құжаттарында белгіленген тәртіппен және мөлшерде оқу ақысын төлеу бойынша жеңілдіктерді қоса алғанда, әлеуметтік қолдау шараларын ұсынады.

16. Инклюзивті білім берудің тиімділігін бақылау

16.1 Университет инклюзивті білім берудің тиімділігін және ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттер үшін арнайы оқу жағдайларын бақылайды.

16.2 Мониторинг білім алушылардың академиялық үлгерімін, контингентінің сақталуын, білім алушылардың білім беру, ғылыми, мәдени және қоғамдық қызметке қатысуын, және білім беру қызметтері мен ұсынылатын оқу жағдайларына қанағаттану деңгейін талдау арқылы жүргізіледі.

16.3 Мониторинг нәтижелері ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттерді қолдау жүйесін жетілдіру және Университеттегі инклюзивті білім беру сапасын арттыру үшін пайдаланылады. Бұл қызметті академиялық басқарма, әлеуметтік қолдау басқармасы және басқа да құрылымдық бөлімшелер өз міндеттері шеңберінде үйлестіреді.

17. Қорытынды ережелер

17.1. Ереже бекітілген күннен бастап қолданысқа енгізіледі және өзгерістер енгізілгенге немесе күші жойылғанға дейін қолданылады.

17.2. Ережеге өзгерістер мен толықтырулар ҚР заңнамасы мен

университеттің ішкі құжаттарының өзектілігіне қарай белгіленген тәртіппен енгізіледі.

17.3 Университеттің құрылымдық бөлімшелерінің басшылары өз құзыреті шегінде осы Ереженің талаптарын орындауға жауапты болады.

Келесу парағы

[illegible]